

Riktlinje för regionstyrelsens uppsikt

Inledning och syfte

Denna riktlinje utgår från kommunallagens skrivningar om regionstyrelsens ansvar att utöva styrning, samordning och uppsikt över den verksamhet som bedrivs inom den egna organisationen och av vissa externa parter. Riktlinjen utgår även från den av regionfullmäktige beslutade *Policy för styrning* samt reglementet för regionstyrelsen och dess skrivningar om uppsikt. Detta innebär att regionstyrelsen har det yttersta ansvaret för att löpande och systematiskt följa hur nämnder och styrelser och andra parter uppfyller:

- Lagar och andra författningar
- Regionfullmäktiges styrdokument i form av reglementen, ägardirektiv, policys, måldokument, budget samt andra beslut
- Regionstyrelsens styrdokument i form av exempelvis riktlinjer och andra beslut

Regionstyrelsen har även ansvar att initiera förbättringsåtgärder på övergripande nivå där brister identifieras samt att informera fullmäktige. På så sätt kan regionfullmäktiges ledamöter utöva sitt demokratiska uppdrag.

Syftet med denna riktlinje är att förtydliga regionstyrelsens ansvar och klargöra vilka förväntningar som ställs på berörda verksamheter i fråga om uppsiktsplikten. Genom en systematisk och transparent uppföljning skapas förutsättningar för en styrning som säkerställer en verksamhet av hög kvalitet, som är rättssäker och effektiv, samt bedrivs i enlighet med lagstiftning och politiska målsättningar inom givna ekonomiska ramar.

Riktlinjen omfattar regionstyrelsen, men indirekt även de verksamheter som är föremål för uppsikten och vars rapportering är en förutsättning för att regionstyrelsen ska kunna uppfylla uppsiktsplikten.

Uppsiktsplikt, uppsikt och styrning

I detta avsnitt förklaras de olika begreppen uppsiktsplikt, uppsikt och styrning samt deras inbördes relation.

Uppsiktsplikten är ett formellt ansvar som regionstyrelsen har enligt kommunallagen. Den innebär att regionstyrelsen ska ha uppsikt över nämnder, styrelser och annan verksamhet som Västra Götalandsregionen (VGR) helt eller delvis ansvarar för. Det handlar om att säkerställa att verksamheter följer lagar, politiska mål och styrande dokument.

Uppsikt avser i sin tur det praktiska genomförandet av uppsiktsplikten i form av uppföljning, rapportering och dialog. Uppsikten är viktig för att identifiera om verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt sätt i förhållande till fattade beslut, och skapar därmed underlag för styrning. Det är genom styrningen som regionfullmäktige och regionstyrelsen påverkar verksamheterna. God styrning bygger på god uppsikt, så att styrningen kan justeras vid behov.

Bilden nedan visar på relationen mellan uppsiktsplikt, uppsikt, styrning och hur det bidrar till en ändamålsenlig verksamhet

Uppsiktsplikt

Krav enligt kommunallagen för att säkerställa en ändamålsenlig verksamhet

Styrning, uppsikt och ny styrning

Styrning sker genom styrande dokument och enskilda beslut. Uppsikt sker genom uppföljning, rapportering och dialog som ligger till grund för lärande och ny styrning.

Ändamålsenlig verksamhet

Genomförd styrning och uppföljning bidrar till ändamålsenlig verksamhet (att lagar, politiska mål och styrande dokument efterlevs)

Vad som omfattas av uppsikten

Regionstyrelsen har enligt kommunallagen ansvar för att ha uppsikt över VGR:s styrelser och nämnder. Uppsiktsplikten omfattar även delägda bolag, verksamhet som drivs genom avtal med andra kommuner eller regioner, kommunalförbund som VGR är medlem i, externa parter som utför regional verksamhet och vissa stiftelser. Grundprincipen är att regionstyrelsen ska ha uppsikt över verksamheter i egen regi, men även vissa externa parter som bedriver verksamhet på uppdrag av VGR. Detta beskrivs mer utförligt i efterföljande avsnitt.

Vad som omfattas av uppsikten kan utöver organisatoriska enheter även vara olika områden, till exempel hållbarhet, kompetensförsörjning eller patientsäkerhet. I dessa fall bygger uppföljningen på resultat från de enskilda verksamheterna inom området. Uppsikten kan också riktas mot en specifik verksamhet, där fokus ligger på hur verksamheten samlat presteras inom dess olika områden.

Genomförande av uppsikten

Regionstyrelsen har ansvar att inhämta, analysera och sammanställa uppföljningsinformation utifrån rapporter, protokoll, dialoger samt den löpande uppföljning som koncernkontoret bedriver och rapporterar.

Nämnder och styrelser inom VGR samt berörda externa parter har ansvar att hålla regionstyrelsen informerad om verksamheten.

När det gäller uppföljning av externa parter utförs denna framför allt av de nämnder som har ansvar för det aktuella området och som därmed formulerat uppdrag eller ingått avtal med dessa. Nämnderna behöver säkerställa att former för strukturerad uppföljning finns, så att tillräcklig kunskap och därmed förutsättningar för styrning uppnås. På samma sätt som nämnderna har skyldighet att rapportera om sin egen verksamhet ska de också som en del i den ordinarie rapporteringen till regionstyrelsen tillhandahålla väsentlig information om externa parter.

Inriktning för uppsikten

Regionstyrelsens uppsikt är en integrerad del av de löpande uppföljningsprocesser som sker inom ramen för regionstyrelsens uppdrag att leda och samordna VGR. Uppsikten och styrningen genomförs därför genom den planering och uppföljning som redan

finns etablerad. Inriktningen för uppsiktsplikten utvecklas kontinuerligt utifrån aktuella behov och slutsatser som dras i dessa processer. Om uppföljning visar på behov av fördjupad granskning inom ett visst område, hanteras detta inom den befintliga planerings- och uppföljningsprocessen.

Nämnder och styrelser

Regionstyrelsen ska tillgodogöra sig uppföljningsinformation utifrån de rapporter som nämnder och styrelser lämnar, den löpande uppföljning som koncernkontoret bedriver samt från eventuella dialogmöten.

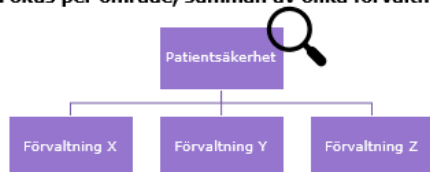
Rapporter

Ytterst utgår uppsikten från planering och uppföljning avseende regionfullmäktiges budget. I denna process får regionstyrelsen kontinuerlig kännedom om nämnders och styrelsers planering och uppföljning. Sammanställningen av koncernövergripande rapporter omhändertar samtliga perspektiv (verksamhet, ekonomi och personal) och samtliga områden (hälso- och sjukvård, regional utveckling, kultur, kollektivtrafik och stödprocesser) i syfte att ge regionstyrelsen och regionfullmäktige en övergripande bild av hur verksamheten utvecklas.

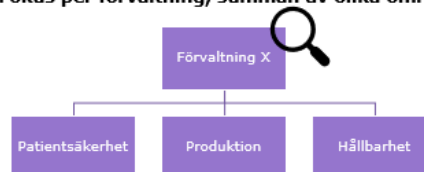
Den information som genereras i budget- och uppföljningsprocessen bygger utöver de underliggande nivåernas rapportering även på fördjupad uppföljning av specifika områden. Det kan exempelvis handla om patientsäkerhet, ekonomi, hållbarhet, intern kontroll och kompetensförsörjning med mera. I dessa processer bedrivs specifik uppföljning som genererar omfattande kunskap om status och utveckling för respektive område. Informationen från dessa processer kommer regionstyrelsen till del både via separat rapport för det aktuella området och som del i budget- och uppföljningsprocessens leveranser. Både de fördjupade, specifika rapporterna och de övergripande, generella rapporterna är viktiga delar för att möjliggöra en heltäckande och relevant kunskapsbas. Här handlar det om att väsentlig information ska komma regionstyrelsen till del för att möjliggöra uppsikt och styrning. Koncernkontoret har som regionstyrelsens förvaltning en central roll i detta arbete.

Bilden nedan visar exempel på när ett område kontra en verksamhet är i fokus för uppsikten.

Fokus per område, summan av olika förvaltningar

Fokus per förvaltning, summan av olika områden

Dialoger

Dialoger är ett komplement till den skriftliga rapporteringen och ger möjlighet till samtal om aktuella utmaningar med fokus på samarbete och problemlösning. Dialoger genomförs vid behov mellan presidierna för ägarutskottet och berörda nämnder och styrelser. Behovet av dialog kan variera över tid och ägarutskottet avgör hur ofta och

med vem dialog ska genomföras. De politiska dialogerna kan föregås av dialoger på tjänstepersonsnivå.

Intern kontroll

Både kommunallagen och policy för styrning ställer krav på nämnder och styrelser att ha en intern kontroll. Detta innebär att inom rimliga gränser säkerställa ett strukturerat arbetssätt som leder till att mål uppnås och att verksamheten bedrivs på ett effektivt sätt. Regionstyrelsens uppsiktsplikt ersätter inte kravet på nämnder och styrelser att bedriva intern kontroll över sin egen verksamhet. Däremot ansvarar regionstyrelsen för att följa upp, samordna och skapa en struktur som gör det möjligt att tidigt upptäcka brister i verksamheten. Regionstyrelsen ska se till att det finns ett system för intern kontroll, medan nämnder och styrelser ansvarar för att fylla systemet med innehåll.

Fördjupad uppsikt över regionala bolag

Enligt kommunallagen ska regionstyrelsen årligen pröva om den verksamhet som koncernens hel- och delägda bolag bedrivit har varit förenlig med det fastställda kommunala ändamålet och utförts inom ramen för de kommunala befogenheterna. Det kommunala ändamålet fastställs i bolagsordning och ägardirektiv. Om regionstyrelsen finner att så inte är fallet, ska förslag på nödvändiga åtgärder lämnas till regionfullmäktige.

Den fördjupade granskningen avser bolagens följsamhet till ägardirektiv och bolagsordningar och utförs genom granskning av tertial- och månadsrapportering, styrelseprotokoll och revisionsrapporter samt genom dialoger. Granskningen mynnar ut i regionstyrelsens ställningstagande av huruvida bolagen bedrivit sin verksamhet i enlighet med de kommunala befogenheterna vilket sker i tjänsteutlåtande till koncernens årsredovisning. I tjänsteutlåtandet lämnas även förslag till åtgärder i förekommande fall.

Stiftelser, kommunalförbund och privata utförare

Stiftelser

En stiftelse är en egen juridisk person som inte har någon ägare, där stiftarna beslutar om ändamålet. När en stiftelse är bildad styrs den av sitt stiftelseförordnande och inte av sin stiftare. Regionstyrelsen ska dock utöva uppsikt när VGR är ensam eller tillsammans med någon annan bildat en stiftelse.

Kommunalförbund

Regionstyrelsen ska ha uppsikt över de kommunalförbund som VGR är medlem i. Regionstyrelsen ska ta del av kommunalförbundens budgetar och årsredovisningar samt i förekommande fall annan väsentlig rapportering i syfte att följa upp huruvida förbunden verkar i enlighet med sina förbundsordningar.

Verksamheter som bedrivs genom avtalssamverkan

Enligt kommunallagen har VGR möjlighet att ingå avtal om att uppgift helt eller delvis ska utföras av annan kommun eller region. Denna typ av avtalssamverkan utgör föremål för uppsikten. Regionstyrelsen ska ta del av uppföljning som görs av den nämnd som ingått avtal.

Privata utförare till vilka VGR har överlämnat skötsel av regional angelägenhet

Om utförande av regional verksamhet har lämnats över till privat utförare ska denna verksamhet, enligt kommunallagen kontrolleras och följas upp av VGR. Detta görs som en del av den ordinarie uppföljningen inom den nämnd som ansvarar för den aktuella verksamheten. Exempelvis har den operativa hälso- och sjukvårdsnämnden ansvar att följa upp privata utförare inom vårdvalen. De nämnder som följer upp privata utförare ska hålla regionstyrelsen informerad i väsentliga frågor.

Regionstyrelsens roll i förhållande till revisionen

Både regionstyrelsen och revisionen arbetar på uppdrag av regionfullmäktige. Regionstyrelsens uppsikt sker löpande under året och utgör underlag för styrning. Revisionens granskning mynnar ut i rekommendationer och är underlag för regionstyrelsens uppsikt och styrning.

Regionstyrelsens rapportering till regionfullmäktige

Regionstyrelsen ska årligen rapportera väsentliga slutsatser av uppsiktsarbetet till regionfullmäktige. Det som avgör vad som ska rapporteras är om informationen bidrar till regionfullmäktiges möjlighet att fullgöra sitt uppdrag att besluta om övergripande mål och inriktning, prioriteringar samt fördelning av ekonomiska resurser.

Rapporteringen till regionfullmäktige ska därmed svara på den styrning som fullmäktige gett. Rapporteringen ska huvudsakligen göras i koncernens delårsrapporter och årsredovisning där regionfullmäktige tar del av sammanfattande analyser av verksamheten, men även i separata rapporter och ärenden för specifika områden eller verksamheter som omfattas av uppsikten. Rapportering ska även ske om behov uppstår i enskilda frågor för specifika områden eller verksamheter under året.